

EESTI KUNSTI DIGISILD

TEEMA

KESKAJA KIRIKUKUNST JA PÜHAKUTE ROLL

DIGISILLA VIDEO

Lübecki meistri Hermen Rode töökoda „Niguliste kiriku peaaltari retaabel“

Lübecki meistri Hermen Rode töökoda. Niguliste kiriku peaaltari retaabel. 1478–1481. Eesti Kunstimuuseum

TEA

Keskaja kirikutes oli kõige olulisemal kohal **peaaltar**, mis asus kiriku idaosas ehk kooriruumis. Kirikutes oli lisaks palju kõrvalaltareid, näiteks Nigulistes oli neid hiliskeskajal üle kahekümne. Kõik altariid olid kaunistatud **retaabli**, pühakuju või krutsifiksiga. Retaabel on altariikaunistus, mis võib koosneda näiteks skulptuuridega kaunistatud kapist ja selle külge kinnituvatest tiibadest. Kirikuaasta argisematel aegadel, näiteks paastuajal, olid retaablid suletud ja neil oli tagasihoidlik välimus. Kõige pidulikumatel aegadel, nagu ülestõusmispühad või jõulud, oli retaabel täielikult avatud ja kõige kaunima välimusega. Küünalde valgusel mõjusid kunstiteosed eriti säravalt. Altarite ees toimusid **jumalateenistused**, mis olid sõna-sõnalt Jumala teenimise viisiks. Jumalateenistustest võtsid osa **kirikukogudused**, kes olid tihtilugu ka kunstiteoste annetajad ja tellijad.

Retaablitel kujutati sageli pühakuid ja Jeesus Kristust koos neitsi Maarjaga. **Pühakud** olid olulisimad vahendajad inimese ja Jumala vahel. Tavaliselt oli inimesel ka oma nimipühak või mõni lemmikpühak, kes oli talle iseäranis armas. Pühakute kaitse all olid linnad, kirikud ja kabelid ning kaupmeeste või käsitöölise ühendused. Pühakute poole võis pöörduda mõne häda või haiguse korral: iga pühak oli tuntud mingi hea omaduse poolest.

ARUTLE JA LOO

Enne vaatamist

- Miks oli oluline kaunistada kirikus olevad altariid kunstiteostega?
- Mille poolest erinesid pühakud tavalistest inimestest ja miks neid austati?

Pärast vaatamist

- Millised pühakud olid olulised keskaja tallinlastele?
- Mida näitab see, et kogudus koos Suurgildi ja Mustpeade vennaskonnaga oli valmis investeerima nii suure summa retaabli tellimiseks?

Pühaku tunneb ära tema tunnuse ehk atribuudi järgi. Pühaku atribuut on tavaliselt seotud mõne legendiga. Milline võiks olla tänapäeva pühak, millised võiksid olla tema heated ja kuidas teda võiks kujutada? Milline võiks olla moodsa pühaku atribuut?

MUUSEUMITUNNI SOOVITUS

„Niguliste ABC“